

אסופת מידע לשליח/ה בנושא עילת הסבירות

שליחים ושליחות יקרים/ות,

בבואנו לעסוק בנושא מורכב זה, כאשר ישנן דעות ותפיסות שונות מכל הקשת הפוליטית, קשה להביא מידע אובייקטיבי, שכן בכל תפיסה ובכל דעה יש עמדה ואמירה פוליטית. על כן, ניסינו לאגד כמה שיותר מידע מכל קצוות הקשת הפוליטית והתפיסות הרווחות בעם באשר למצב בישראל ולרפורמת המשילות.

הכל פוליטי/ ויסלבה שימבורסקה

אנחנו ילדי התקופה, התקופה היא פוליטית.	גם שירים לא פוליטיים הם פוליטיים, ובמרומים מאיר ירח, זה מכבר לא-ירחי, להיות או להיות, זו השאלה. איזו שאלה, חביבי, השב בהקלה. שאלה פוליטית.
כל המעשים היומיומיים או הליליים שלך, שלנו, שלכם הם מעשים פוליטיים.	אינך חייב להיות בן אנוש כדי להיות בעל משמעות פוליטית. די בכך שתהיה נפט גולמי, מספוא מרוכז, חומר גלם ממוחזר.
תרצה או לא תרצה,	או אף שולחן ישיבות, שעל צורתו התנווכו חודשים ארוכים: מסביב לאיזה שולחן יש לשאת-לתת על אודות חיים ומוות, עגול או מרובע.
לגנים שלך עבר פוליטי, לעור גוון פוליטי, לעיניים היבט פוליטי.	בינתיים אנשים נהרגו, חיות גוועו, בתים עלו בלהבות. ושדות צמחו פרא כמו בתקופות קדם, פחות פוליטיות.
תרצה או לא תרצה, לכל דברך הדהוד, לכל שתיקותך ההשתמעות פוליטים.	כל דבר שאתה עושה אתה פוליטי אין בכלל דבר שלא יוצא פוליטי אתה פוליטי, אני פוליטי איך אני רוצה שלא יהיה פוליטי גם אני רוצה שלא יהיה פוליטי אתה פוליטי, אני פוליטי
כך או אחרת לכל דברך הדהוד, לכל שתיקותך ההשתמעות פוליטים.	
אף בלכתך בסבך היער אתה צועד צעדים פוליטיים על קרקע פוליטית.	

ראשית, מהי עילת הסבירות?

עילת הסבירות היא מושג שיפוטי או עקרון שיפוטי שנולד בבג"ץ דפי זהב בשנת 1980. בג"ץ זה עסק במכרז של רשות השידור אל מול ספק שירותי פרסום, אשר היה מתחדש כל פעם מחדש ללא צורך במכרז חוזר, וזאת לאור הסכם עבודה שמנע צורך ביציאה למכרז בכל סיום תקופת מכרז. בדיון על פסק דין זה נולד צורך של בדיקה האם יש סבירות בהחלטת המדינה, האם סביר שיתנהל גוף ממשלתי בדרך זו והאם זה תקין וחוקתי כלפי הגוף התובע- במקרה זה דפי זהב. בפסק הדין הזה, לא התקבלה החלטה בנושא הסבירות, אך התפתח השימוש בעילת הסבירות כתבחין עליו ניתן להסתמך בשיפוט המערכת הממשלתית.

מבחן הסבירות (אותו מביא עילת הסבירות) שימש מאז 1980 את בג"ץ בכדי לבחון האם חוק או החלטת ממשלה הם סבירים, הגיוניים ועומדים בחוקי יסוד לאור ערכי המדינה. עילת הסבירות לעיתים פוגעת ביכולת של שרי הממשלה והממשלה לבצע את תפקידם- בשם עילת הסבירות ניתן לצורך העניין לבטל החלטת שר או החלטת ממשלה, אם הוכיח השופט שאין זה סביר/ אין זו החלטה נכונה או הוגנת.

עילת הסבירות מייצרת מתח בין הרשות השופטת לבין הרשות המבצעת בשאלת הכוח לניהול המדינה בין בג"צ או הממשלה. בג"צ טוען שעילת הסבירות היא חלק ממנגנון ביקורת, ומטרתה לאכוף את העמידה בערכי המדינה. ואולם, הוא יכול ליצור מצב של חוסר איזון שילטוני, שכן בעזרת שימוש בעילת הסבירות, יכול בית המשפט העליון לבטל החלטות ממשלה ואז הממשלה אינה יכולה לתפקד. הממשלה שנבחרה בבחירות

דמוקרטיזציה, מבקשת את המנדט בפועל להוביל את המדינה אל מול תומכי בג"צ שטוענים כי השימוש בעילת הסבירות שומר על ציווין המדינה, וכן, שבניגוד לממשלות המתחלפות, הוא מהווה גורם יציב וקבוע בנוף הדינמי תמיד.

דוגמה לשימוש בעילת הסבירות בעבר הייתה כאשר הממשלה החליטה למגן את מבני הציבור בדרום באמצעות מרחבים מוגנים ציבוריים ולא על מיגון של כיתות לימוד. בג"צ קבע באמצעות עילת הסבירות שהחלטה זו אינה סבירה, וחייב את הממשלה למגן את הכיתות בדרום הארץ, בטענה שאין זה סביר שיגיעו כל התלמידים למרחב מוגן בזמן אזהרה, ולכן יש למגן את הכיתה עצמה גם כן.

ביום שני ה-24 ליולי 2023, לאחר מאבקי הצדדים השונים, תומכי הרפורמה ומתנגדיה, אופוזיציה וקואליציה, בוצע שינוי בחוק יסוד: השפיטה, והוסרה עילת הסבירות מכלי ותבחיני המשפט הישראלי. ההצבעה בוצעה ללא נוכחות האופוזיציה כמחאה, והחוק עבר ברוב של 64 חברי כנסת לעומת 0 מתנגדים.

ישנה ביקורת גדולה ברחוב הישראלי מכל הכיוונים על דרך החקיקה, היקפה ומהותה, לצד ביקורת על חוסר כיבוד של תוצאות הבחירות הדמוקרטיות בקלפי. השיח העיקרי המתנהל הוא האם השינויים והרפורמה מהווים שינוי של השיטה הדמוקרטית בישראל, וזהו דבר הדורש גם הסכמה רחבה, או שמה זה שינוי כמו כל שינוי והחלטה שממשלה מקבלת. דוגמה דומה מהעבר היא ההתנתקות שאושרה ברוב של 67 חברי כנסת בלבד. כאמור, השאלה בלב המאבק היא האם יש פה שינוי מהותי בשיטת הממשל ובמהות הדמוקרטיה הישראלית, או צעדים לגיטימיים של ממשלה נבחרת.

נוסח התיקון לחוק כפי שעבר ביום 24/723:

חוק-יסוד: השפיטה (תיקון מס' 4) תיקון סעיף 15

בחוק יסוד: השפיטה, בסעיף 15 אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:

"ד(1) על אף האמור בחוק יסוד זה, מי שבידו סמכות שפיטה על פי דין, לרבות בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, לא ידון בעניין סבירות החלטה של הממשלה, של ראש הממשלה או של שר אחר, ולא ייתן צו בעניין כאמור; בסעיף זה, "החלטה" – כל החלטה, לרבות בענייני מינויים או החלטה להימנע מהפעלת כל סמכות".

משמעות האמירה כפשוטה- בית המשפט אינו יכול להפעיל את עקרון עילת הסבירות על אף החלטת ממשלה או ראש הממשלה או שר מטעמה, ולא לשנות מינוי של הממשלה או פיטורים של עובד. ציבור בשם עילה זו או טענה שהמעשה אינו סביר; וכן, אין בית המשפט יכול לחייב את הממשלה לפעול בתחום מסוים בטענה של חוסר סבירות.

מאגרי מידע מגוונים בנושא

- [נוסח התיקון לחוק כולל ההסתייגויות השונות](#) - אתר הכנסת
- [מכון תכלית](#) שסיפק את החומרים לשיחות בבית הנשיא וניירותיו מקובלים בבסיס לדיון על שני הצדדים
- [מידע על ביטול עילת הסבירות](#) - המכון הישראלי לדמוקרטיה
- [עילת הסבירות – שאלות, תשובות והשלכות](#) – מקור ראשון
- [השפעות כלכליות של עילת הסבירות](#) - גלובס
- [עמדת](#) איגוד רופאי בריאות הציבור בישראל
- [בעד ונגד הרפורמה](#) ע"י משפטי ה-INSS (המכון למחקרי בטחון לאומי)
- [הסכת \(פודקאסט\) על ביטול עילת הסבירות](#) - אחד ביום מבית N12
- [מדוע סביר לבטל את עילת הסבירות](#) - מתוך "המחדש" טור דעה של עו"ד אהרן גרבר, סגן ראש המחלקה המשפטית בפורום קהלת

אתרי חדשות עם מידע על הרפורמה המשפטית ועילת הסבירות

מזמינים/ות אתכם/ן להיכנס לאתר חדשות שלוו דווקא אתם/ן צורכים/ות ממנו חדשות כדי להכיר נקודת מבט אחרת ותפיסות שונות במעט על המהפכה המשפטית.

- מידע על הרפורמה המשפטית-N12
- מידע על הרפורמה המשפטית -[ערוץ 14](#)
- מידע על הרפורמה המשפטית - [חדשות 13](#)
- מידע על הרפורמה המשפטית -[ישראל היום](#)
- מידע על הרפורמה המשפטית - [מקור ראשון](#)
- מידע על הרפורמה המשפטית - [כאן 11](#)
- מידע על הרפורמה המשפטית - [בחדרי חרדים](#)
- מידע על הרפורמה המשפטית - [זמן ישראל](#)

הרחבת הידע בתחום-ארגונים ויוזמות העוסקות בתחום מכל הקשת הפוליטית

- [המנגנון](#) - הסכת מבית כאן 11 העוסק במערכת המדינית
- [חוקה בהסכמה](#) - המכון הישראלי לדמוקרטיה
- [המדריך לרפורמה המשפטית](#) - אם תרצו
- [הקח החדשה](#) - חדשות ועדכונים ותפיסת עולמם בנושא הרפורמה
- [התנועה לאיכות השלטון](#)
- [ארגון ישראל שלי](#)
- [אידאה](#) - המרכז לדמוקרטיה ליברלית
- [ריסטארט ישראל](#) - מידע על הרפורמה
- [מחאת ההייטקיסטים](#)
- [פורום קוהלת](#) - מידע על הרפורמה
- [כוח קפלן](#)
- [אחים לנשק](#)
- [אם תרצו](#)
- [זמן תיקון](#)

מילון מושגים בשפות זרות

צרפתית	פורטוגזית	ספרדית	אנגלית	עברית
Réforme juridique	Reforma Jurídica	Reforma judicial	Judicial reform	רפורמה משפטית
Révolution juridique	Revolução Jurídica	Revolución jurídica	Judicial overhaul	מהפכה משפטית
Clause de raisonnable	Literalmente, se ("Razoabilidade" refere a uma Lei Fundamental, que garante ao Poder Judiciário auditoria sobre o Poder Legislativo)	Razon de Probabilidad /Sensatez	Reasonableness test	עילת הסבירות
Judiciaire	Poder Judiciário	Autoridad judicial	The judiciary authority- The Courts	רשות שופטת
Le pouvoir exécutif	Poder Executivo	autoridad ejecutiva	The executive authority- Government	רשות מבצעת
pouvoir législatif	Poder Legislativo	autoridad legislativa	The legislative authority- The Knesset	רשות מחוקקת
activisme judiciaire	Ativismo judicial	activismo judicial	Judicial activism	אקטיביזם שיפוטי
Séparation des pouvoirs	Divisão entre os poderes	Separación de poderes	separation of powers	הפרדת רשויות
Projet de lois	Proposta de Lei	Propuesta de Ley	legislative proposal	הצעת חוק
La Haute Cour de Justice	O Supremo Tribunal de Justiça	Suprema Corte de Justicia	High Court of Justice	בג"ץ
Loi	Lei	Ley	A law	חוק
Constitution	Constituição	constitución	A constitution	חוקה
Loi fondamentale	Lei Fundamental	Ley básica o fundamental	Basic Law	חוק יסוד
Loi fondamentale : le pouvoir judiciaire	Lei Fundamental: o Judiciário	Ley fundamental: el poder judicial	the Basic Law: The Judiciary	חוק יסוד: השפיטה
Mécanisme de critique des lois	Mecanismo de auditoria	Mecanismo de auditoría	Audit mechanism	מנגנון ביקורת
Cour suprême	Suprema Corte de Israel	Corte Suprema de Justicia	The Supreme Court	בית המשפט העליון
opposition	Oposição	oposición	Opposition	אופוזיציה
coalition	Coalizão	coalición	Coalition	קואליציה
majorité	Majoria	mayoría	Majority	רוב
une minorité	Minoria	Minoría	Minority	מיעוט
le désengagement de la bande de Gaza	A Desconexão (se refere a saída de Israel da Faixa de Gaza, em 2005)	La desconexión	The disengagement	ההתנתקות
Le système démocratique	O sistema democrático	El sistema democrático	The democratic system	השיטה הדמוקרטית